

standards. As a result, for the original and translation, the total number of words (N), the number of word forms (Nf), the basic amount of words (L), and the number of words, which has occurred in the text only once (H) have been acquired. On their basis, the following coefficients have been calculated: the richness of the dictionary (index of diversity) – L / N ; repeatability index – N / L ; hapax legomena index – H / N ; the index of exclusivity in the text – H / N and the index of concentration – the ratio of the number of words that are repeated 10 times or more to the number of words in the text – F_{10} / N . The research allowed to reveal the peculiarity of reproduction of the author's idiolect in the source text and the degree of its preservation in the Ukrainian translation by quantitative parameterization of the source text and the target text using a parallel corpus.

Key words: quantitative analysis, idiolect, frequency, indexation, parallel corpus.

УДК. 81'25=111: 81'22 (792)

Ганна Лебедева

ВІДТВОРЕННЯ ЕВФЕМІСТИЧНИХ СУБСТИТУЦІЙ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ТРАГЕДІЇ В. ШЕКСПІРА «ОТЕЛЛО» (В. ЩЕРБАНЕНКО, П. КУЛІША, І. СТЕШЕНКО)

У статті висвітлено особливості українських перекладів трагедії В. Шекспіра «Отелло» у виконанні В. Щербаненко, П. Куліша та І. Стешенко через призму семіотики. Будучи дисципліною, що вивчає природу та властивості знаків і кодів, семіотика розглядається ефективною знаряддя аналізу перекладів драматичних творів. Релевантність семіотики для драматичного перекладу зумовлена тим, що драма як жанр поєднує в собі щонайменше два коди – літературний та сценічний, відтак здатність семіотики виявляти значення наявних у драматичному тексті знаків і кодів у різних (подекуди неочікуваних) контекстах, дає поштовх для нових тлумачень, здавалося б, цілком конвенціональних мовних одиниць, а отже, і до появи нових модерних перекладів. Аналіз трагедії показав особливу спрямованість В. Шекспіра на вживання неоднозначних мовних одиниць, контрастні відтінки значень яких прагматично використовує драматург задля передачі особливого типу повідомлень реципієнтові. Мовні одиниці, яким автор надає особливого значення в текстовому просторі трагедії, у статті згадуються як «семіотично навантажені одиниці». Так, було визначено, що в текстовому просторі трагедії В. Шекспіра «Отелло» семіотично навантажені одиниці постають у вигляді евфемістичних субституцій або евфемізмів. Надано компаративний аналіз перекладів досліджуваних евфемістичних субституцій й розглянуто перекладацькі стратегії використані кожним із перекладачів (В. Щербаненко, П. Куліш, І. Стешенко) для відтворення семіотично навантажених одиниць засобами мови перекладу. Насамкінець, у статті зазначено, що задля відтворення евфемізмів перекладачі вдаються до таких перекладацьких стратегій, як компенсація, прийомів смислового розвитку оригінальних евфемізмів у перекладі, опущень евфемізмів, заміни евфемізму в оригіналі на аналогічну евфемістичну субституцію в мові перекладу.

Ключові слова: драматичний переклад, семіотика, евфемістична субституція, семіотично навантажена одиниця.

Постановка наукової проблеми та її значення. Драматичний переклад є складним і багатогранним явищем з огляду на подвійну природу драматичного тексту, що поєднує в собі одразу два коди – театральний та літературний. Одним із перспективних напрямів досліджень, що здатен розкрити нові грані значень кодів у межах теорії і практики перекладу драми, є семіотика. Релевантність семіотики для перекладознавства пояснюють тим, що фокус уваги цієї дисципліни спрямований на дослідження природи значень, відтінки та контрастні поєднання яких слугують драматургам дієвим інструментом для досягнення бажаних смислових ефектів.

Попри моду на семіотику, базові поняття якої розробив Ф. де Соссюр, а згодом поглибив Ч. Пірс, представники московсько-тартуської семіотичної школи (Ю. Лотман, Б. Гаспаров, Ю. Левін, П. Тороп, І. Рєвзін), французької школи семіотики (Р. Барт, К. Леві-Строс, Р. Якобсон), італійські структуралісти, зокрема У. Еко, її потенціал ще недостатньо розвідано.

Аналіз останніх досліджень. Терміносистема цієї дисципліни не усталилася, через що, ймовірно, вкрай рідко семіотичні принципи лягають в основу методів аналізу у вітчизняному перекладознавстві, й робіт такого спрямування небагато. Та й більшість наявних присвячено здебільшого аналізу поезії та прози (Л. Бархударов [3], А. Васильченко [19], М. Лановик [10], Н. Зражевська [20], Г. Денісова [7], Л. Краснова [9]). Піонеркою в контексті практичного

застосування семіотичного методу до аналізу перекладів казок Р. Кіплінга, в межах української перекладознавчої школи, можна вважати перекладачку Н. Мосьпан [13]. Дослідниця доводить продуктивність семіотичного методу, розглянувши текстовий простір казки як систему, що складається з декількох рівнів, кожен із яких містить власний набір семіотично навантажених лінгвістичних одиниць (елементів тексту з експресивно-емоційним та прагматичним навантаженням, наданих їм конкретним автором). Так, використані Н. Мосьпан методи текстового аналізу, запозичені з семіотичної теорії, зокрема доробків Р. Барта, дають змогу виділяти в тексті оригіналу функціонально важливі для розуміння всього тексту одиниці, без відтворення відтінків значень яких у перекладі втрачається ідейно-композиційна цілісність твору.

Говорячи про драматичний переклад, більшість вітчизняних робіт хоча і зосереджується на деяких наріжних його проблемах, проте зрідка послуговується семіотичним інструментарієм (Т. Некряч [14], В. Матюша [12], Н. Бідненко [5], С. Аелтонен [1], Дж. Андерман [2]), що зумовлює **актуальність цієї розвідки**: драматичний переклад як процес на перетині перекладацького та театрального (сценічного) дискурсів потребує творчих розв'язків надто вже відмінних від тих, що їх застосовують у перекладі прози чи недраматичної поезії, тому тут відкриваються цікаві перспективи для розробки методології семіотичного аналізу перекладів.

Гальмом для поступу семіотики перекладацького тлумачення слід почасти визнати й інерцію філологічних традицій, що досить чітко простежується у випадку зі шекспірознавчими студіями. Зазвичай підходи аналітиків до творів В. Шекспіра обмежуються якщо не вузьколінгвістичним колекціонерством в описах арсеналу прийомів стилю, то підручковим літературознавством, де фокус уваги спрямовано на етичні, естетичні та культурно-історичні сторони п'єс, на умови їх постання як джерела сенсу. Шекспірівські перекладознавчі студії рідко підкріплюються даними, отриманими в ході семіотичного аналізу, застосування якого може надати зовсім нові та принципово відмінні результати, що також складає актуальність даної наукової розвідки.

Мета статті – продемонструвати продуктивність використання семіотичного методу, зокрема елементів текстового аналізу задля пошуків і відтворення семіотично навантажених одиниць в перекладах драматичних текстів. В процесі дослідження було використано такі **методи**: (1) *структуралістські методи* семіотики та поетики для встановлення значень мовних явищ у рамках драматичного твору з урахуванням позамовної реальності; (2) *рецептивістські* («декодування від читача», оскільки будь-який перекладач є передусім читачем оригіналу, а вже потім інтерпретатором); (3) *компонентний, трансформаційний (перевираження), контекстуальний, перекладацький аналіз* для виявлення та зіставлення досліджуваних мовних явищ у текстах оригіналу й перекладу, а також визначення перекладацьких способів та методів їх відтворення.

Для досягнення мети формулюємо такі **завдання**: (1) надати короткий огляд елементів текстового аналізу, а також деяких особливостей драматичного мовлення В. Шекспіра в семіотичних термінах; (2) визначити характер, спосіб вираження, а також функціональну роль семіотично навантажених одиниць, наявних у текстовому просторі трагедії В. Шекспіра «Отелло»; (3) порівняти між собою переклади досліджуваних семіотично навантажених одиниць у виконанні В. Щербаненко, П. Куліша, І. Стешенко, а також проаналізувати перекладацькі стратегії використані кожним із перекладачів по відношенню до виявлених семіотично навантажених одиниць.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фокус уваги семіотичного аналізу завжди спрямовується на дослідження знакової природи різних видів комунікації. У контексті цієї роботи досліджуваним різновидом комунікації виступає переклад драми призначений саме для читання, що значно відрізняється від, скажімо, перекладу сценічного. Як відомо, друкована версія цілком здатна існувати й поза межами театральної семіотичної системи, як, зрештою, і сама театральна система без тексту, однак можливість неодноразового «перечитування», на відміну від миттєвого сприйняття перекладу на сцені, і дає той самий поштовх для пошуків нових значень наявних кодів драматичного тексту.

На думку Р. Барта, одного з провідних теоретиків семіотики, стимул до пошуків нових значень криється в самому визначенні коду: *«Код не варто аналізувати в його термінологічному, вузькому значенні, оскільки під кодами ми розуміємо асоціативні поля; водночас, код – явище, що належить до культурної сфери знань людини і вбирає в себе всі типи вже баченого, вже прочитаного, вже здійснено людством, відтак, код – становить конкретну форму цього “вже”, з чого, зрештою, і складається будь-який написаний текст»* [4, с. 123]. З цього визначення стає зрозуміло, що, виділяючи в тексті різноманітні коди, ми тим самим виділяємо з нього асоціативні поля – надтекстові значення, серед множини яких можна знайти приховані смисли тексту.

Деякі коди нерідко залишаються непрочитуваними, залишаючись у поколіннях у вигляді «темних місць». Однією з основних причин такої непрочитуваності є те, що, попри взаємодію кодів в тексті, кожен окремий код великою мірою обмежує дії решти: різного роду внутрішньотекстові та позатекстові зв'язки генерують нові відтінки значень, запозичені з інших систем, отже, коди можуть вступати в боротьбу один з одним. Водночас, перекладачі часто роблять справжні відкриття, знаходячи в автора нові підтексти, а з тим і латентні коди, проте навіть з-поміж тих кодів, які, так би мовити, лежать на поверхні, не кожний код одразу відкривається перекладачеві сповна.

В. Шекспір як ніхто інший знається на силі слова, але якщо одна влучно використана мовна одиниця здатна вразити лише на мить, то неодноразове повторення її в різних модифікаціях із певною прагматичною метою справляє надзвичайно потужний ефект на свідомість людини, підштовхуючи до мислення в певному руслі. Так, незважаючи на велику кількість перекладів драм В. Шекспіра, інтерес до Великого Барда не згасає, його код і досі містить ті надтекстові значення, тлумачення яких реалізуються у вигляді нових прочитань одних і тих же творів. Окрім текстового простору, перекладач В. Шекспіра також веде пошук сенсів і в шекспірознавстві, і в критиці тлумачень своїх попередників, і сам часто виступає таким критиком, порівнюючи різні версії перекладу, зроблені до нього.

У студіях із текстуального аналізу Р. Барт зазначає, що в кожному літературному тексті наявні мовні одиниці, які «активують» необхідні сфери знань реципієнта й пілтують розуміння тексту в необхідному авторові напрямку, слугуючи елементами функціонального просування авторських ідей: *«Функція того чи того елемента в тексті (від слова, знака й до тексту в цілому) полягає в його здатності вступати в корелятивні зв'язки з іншими елементами або з усім твором загалом для просування конкретної ідеї. Ніщо в оповіданні не є випадковим, тому в ньому немає нічого окрім функцій»* [4, с. 202].

Серед таких функцій Р. Барт розрізняє кардинальні функції та каталізатори: (1) *каталізаторами* виступають такі мовні одиниці, які є лише маркерами, передвісниками потенційних сюжетних поворотів твору; (2) *кардинальні функції* представлені мовними одиницями, здатними визначати сюжетні траєкторії, бути поворотними пунктами, створювати або нейтралізувати напружену ситуацію в тексті [4, с. 243].

Ми в жодному разі не беремося стверджувати, що В. Шекспір знався на прийомах нейролінгвістичного програмування, однак, на нашу думку, в трагедії використовуються деякі елементи такої техніки переконання з огляду на повторюваність у тексті лексичних одиниць, побічні значення яких утворюють синонімічні ряди, об'єднані загальною темою “adultery”. Отже, пам'ятаючи про те, що «ніщо в тексті не є випадковим», а виконує певну функцію, можемо припустити, що використання лексики, яка одним зі своїх значень так би мовити «натякає» на подружню невірність функціонально покликане «програмувати» реципієнта на бажані образи саме через повторюваність. Властивості цих знаків наближуються до таких, що в Л. Денсона, дослідника особливостей мовлення В. Шекспіра, описано як *«знаки - імітатори»*, де означаюче лексичної одиниці (знака) вказує на геть інше означаюче поза межами свого прямого значення [6, с. 76].

Для кожної мови характерні слова, що інстинктивно замовчуються вважаються нетактовними чи недоречними, а тому предмети чи явища, які вони позначають, описують не прямо, а за допомогою субститутів. Такі слова загальновідомі як евфимізми і подібно до знаків-

імітаторів Л. Денсона вказують деяке інше, побічне значення поза межами свого прямого. Будучи найбільш повторюваними в трагедії стилістичними тропами (за нашими підрахунками трапляються в тексті більше 82 разів), евфемізми функціонально покликані підкріпити і закладене В. Шекспіром повідомлення про подружню невірність, і для того, щоб згладити непристойність відтінку значення слова, на яке натякає автор. Водночас евфемізми слугують маркерами прихованих мотивів, передвісниками потенційних сюжетних поворотів й підпадають під Бартівське визначення *каталізаторів*.

Нав'язлива ідея подружньої невірності насичує евфемістичними субституціями мовлення практичного кожного з героїв: *“And I’le warrant her, full of game”* (W. Shakespeare, Act II, Scene III) [18, с. 113] – де “game” (sexual) використовується в його незвичному, однак в контексті теми “adultery”, досить промовистому значенні. Так, однією з нетривіальних варіацій на тему перекладу іменника “game” є «жінка, що займається проституцією», в той час як дієслівна його форма “to game” позначає не тільки нейтральне “to want”, як просто «хотіти» (“Is anybody game for pizza?”), але й бажання «зайнятися чимось сумнівним», «залицятися» (“He finds himself gaming her”). У контексті розмови Яго про Дездемону, яка нібито очікуватиме Кассіо, будучи “full of game”, перелічені варіанти значення слова натякають на її потенційну невірність. У перекладах не простежується дослівного розуміння фрази як «повна гри», а здебільшого вбачаються компенсації, зумовлені контекстом.

У перекладі В. Щербаненко це: (1) *“I, ручуся вам, повна вогню”* (В. Щербаненко) [17, с. 88] – у значенні «любовного вогню», що метафорично наближує його до значення “game” як «чогось хотіти». Зіставлення перекладу уривку П. Кулішем та В. Щербаненко говорить про збіг перекладацьких кодів у плані лексичного вираження асоціацій перекладачів на образ, що постав від декодування “full of game”: (2) *«I, я ручуся, повна вогню»* (П. Куліш) [16, с. 47]. І. Стешенко так само послуговується компенсацією в тому ж ключі («повна вогню»), однак з іншим відповідником «жар»: (3) *«I, ручаюсь вам, повна жару»* (І. Стешенко) [15, с. 76]. В усіх трьох перекладах бачимо підміну оригінального образу «гри» (любовної) на образ вогню, що символізує «пристрасть», таким чином код В. Шекспіра реконструйовано за аналогією.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Семіотичний метод, зокрема елементи текстуального аналізу застосовані щодо драматичних текстів задля пошуку, визначення характеру, способу вираження, а також перекладу лексичних одиниць, яким автори надають особливого значення (семіотично навантажених одиниць), продемонстрували достатню продуктивність.

Було визначено, що в текстовому просторі трагедії В. Шекспіра «Отелло» семіотично навантажені одиниці (означаючи яких поза межами свого прямого значення вказує на щось інше означуване) реалізуються в тексті трагедії у формі евфемістичних субституцій (у визначенні Л. Денсона – знаки-імітатори) – використаних автором лексичних одиниць, які асоціативно відносяться до ряду негативних понять на позначення “adultery” – стрижневої теми трагедії. Евфемістичні субституції функціонально покликані «програмувати» рецепієнта на бажані образи автори саме завдяки своїй повторюваності в тексті. Незважаючи на те, що евфемізми не змінюють сюжету трагедії, вони слугують маркерами (каталізаторами) потенційних сюжетних поворотів, що в різних модифікаціях, опосередковано «навіюють» читачеві ідею про невідворотність зради по ходу сюжету.

Для відтворення знаків-імітаторів, у межах своїх індивідуально-перекладацьких кодів, перекладачі вдаються до таких перекладацьких стратегій, як компенсації, прийоми смислового розвитку оригінальних евфемізмів у перекладі, опущення евфемізмів, заміни евфемізму в оригіналі на аналогічну евфемістичну субституцію засобами мови перекладу.

References

1. Aaltonen, Sirkku. 2000. *Time – Sharing on Stage. Drama Translation in Theatre and Society*. Sydney: Multilingual Matters.
2. Anderman, Gunilla. 2001. *Drama Translation*. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. Shanghai: University Press.
3. Barkhudarov, Leonid. 1964. "Pro lensychnu vidpovidnist v poetychnomu perekladі". *Notatky perekladacha*. 202–208:67–70.
4. Barthes, Roland. 1989. *Selected works. Semiotics. Poetics*. Translated from French by Grigori Kosikov. Moscow: Progress.
5. Bidnenko, Natalia. 2001. "Drama v aspekti hudozhnogo perekladu (na materiali rosiyskyh ta ukrayinskyh perekladiv piessy B. Show "Uchen Diyavola")". PhD diss.
6. Danson, Lawrence. 1974. *Tragic Alphabet. Shakespeare's Drama of Language*. New Haven and London: Yale Univ. Press.
7. Denysova, Halyna. "Problemy perekladnosti kulturologichno obumovlenoi leksyky". PhD diss.
8. Empson, William. 1973. *Seven Types of Ambiguity*. Harmondsworth: Penguin.
9. Krasnova, Ludmilla. 1997. "Do problemy analyzy ta interpretatsii hudozhnogo tvorū". *Naukovyi Visnyk Drogibyskogo Universytetu*.
10. Lanovyk, Mariana. 2006. "Teoria vidnosnosti khudozhnogo perekladu: literaturni proektsii". *Vystnyk Ternopil'skogo Natsional'nogo Pedagogichnogo Universytetu imeni V. Gnatiuka* 469: 22–30.
11. Levin, Yuri. 1998. *Vybrane. Poetica. Semiotica*. Vydavnytstvo Moskva. 70:43.
12. Matiusha, Viktoria. 2008. "Asymetria v ukrayinskyh perekladah suchasnoyi angломovnoyi dramy". PhD diss. 23: 13–15.
13. Mospan, Natalia. 2009. "Semiolinhvistychnyi aspekt kazok R. Kiplinga v ukrayinskyh perekladah". PhD diss. 250: 34–82.
14. Nekriach, Tatiana. 2013. "Pereklad dlia stseny: perekladach yak spivrezhysser". *Movni ta kontseptualni kartyny svitu* 248: 241–245.
15. Shakespeare, William. 1986. *Othello*. Translated from English by Iryna Steshenko. Kyiv: Dnipro.
16. Shakespeare, William. 1882. *Othello. Shakespeare's Works*. Translated from English by Panteleimon Kulish. Lviv: Taras Shevchenko Community Publishing house.
17. Shakespeare, William. 1927. *Othello*. Translated from English by Volodymyr Scherbanenko. Kharkiv: State Publishing house of Ukraine.
18. Shakespeare, William. 1993. *The Tragedy of Othello, the Moor of Venice*. New York: Washington Square Press.
19. Vasylychenko, Andriy. 2010. "Perekladannia neperekladnostey: semiotychna problema i filosofsky metod". *Filosofska dumka. Filosofia perekladu* 13:2.
20. Zrazhevska, Natalia. 2014. "Mediacultura yak ob'ekt sotsiokomunikatsyinyh doslidzhen". *Telezhurnalistyka*. URL// http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tir_2014_13_12.

Лебедева Анна. Перевод эвфемистических субституций в украинских версиях трагедии В. Шекспира «Отелло» (переводы В. Щербаненко, П. Кулишом, И. Стешенко). В статье рассматриваются особенности украинских переводов трагедии В. Шекспира «Отелло» в исполнении В. Щербаненко, П. Кулиша и И. Стешенко через призму семиотики. Будучи дисциплиной, изучающей природу и свойства знаков и кодов, семиотика представляется эффективным инструментом анализа переводов драматических произведений. Актуальность семиотики для драматического перевода обусловлена тем, что драма как жанр сочетает в себе как минимум два кода – литературный и сценический, поэтому способность семиотики выявлять особенности имеющихся в драматическом тексте знаков и кодов в различных (иногда неожиданных) контекстах, дает толчок для новых толкований значений, казалось бы, полностью конвенциональных языковых единиц, а, следовательно, и к появлению новых современных переводов. Анализ трагедии показал особую направленность В. Шекспира на использование неоднозначных языковых единиц, контрастные оттенки значений которых нужны драматургу для передачи особого типа сообщений реципиенту. Языковые единицы, которым автор придает особое значение в трагедии, в статье именуется в семиотических терминах, в частности в виде «семиотически нагруженных единиц». Так, было установлено, что в текстовом пространстве трагедии В. Шекспира «Отелло» семиотически нагруженные единицы реализуются в качестве эвфемистической субституций или эвфемизмов. Представлен компаративный анализ переводов исследуемых эвфемистической субституций и рассмотрены переводческие стратегии использованные каждым из переводчиков (В. Щербаненко, П. Кулиш, И. Стешенко) для воссоздания семиотически нагруженных единиц посредством языка перевода. Таким образом, было выявлено, что для передачи эвфемизмов переводчики прибегают к таким переводческим стратегиям как компенсация, приемам смыслового развития оригинальных эвфемизмов в переводе, опущению эвфемизмов, заменам эвфемизма в оригинале на аналогичную эвфемистическую субституцию в языке перевода.

Ключевые слова: драматический перевод, семиотика, эвфемистическая субституция, семиотически нагруженная единица.

Lebedeva Hanna. Rendering of Euphemisms in Ukrainian Translations of W. Shakespeare's "Othello. The Moor of Venice" (by V. Scherbanenko, P. Kulish, I. Steshenko). The article presents an insight into Ukrainian versions of Shakespeare's "Othello. The Moor of Venice" translated by V. Scherbanenko, P. Kulish, I. Steshenko that were analyzed through the prism of semiotics. Semiotics is considered as an effective tool for analyzing texts, in particular dramatic. The relevance of semiotics for drama translation can be explained by the fact that drama as a genre combines at least two different codes – literary and theatrical. Thus, its ability to discern shades of meanings of signs and codes in different (sometimes unexpected) contexts gives impetus to new interpretations of conventional linguistic units, and, consequently, to the emergence of new translations. The analysis of the tragedy revealed W. Shakespeare's exceptional focus on the use of ambiguous language units. Contrasts of meanings of such units are pragmatically exploited by the playwright to convey special messages to the recipient. In semiotic terms, ambiguous language units to which the author attaches great importance are referred to as "semiotically charged". Thus, it was determined that semiotically charged units are actualized in the tragedy in a form of euphemistic substitutions or euphemisms. The comparative analysis of translations of euphemistic substitutions includes an insight into translation strategies implemented by translators (V. Scherbanenko, P. Kulish, I. Steshenko) to render semiotically charged units in the target language.

Finally, it can be inferred from the article that while rendering euphemisms, translators resort to such strategies as compensation, semantic development of the original euphemism in the target language, omission, substitution.

Key words: drama translation, Shakespeare, semiotics, euphemism, linguistic unit, meaning.

УДК 811.161.2'06'373.7'42:82-3

Олена Левченко, Наталія Лотоцька

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ФРАЗЕОЛОГІЗМ ТА КОЛОКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ (НА МАТЕРІАЛІ КОРПУСУ ТЕКСТІВ РОМАНА ІВАНІЧУКА)

Статтю присвячено дослідженню понять *фразеологізм* і *колокація* в сучасному мовознавстві. Необхідність диференціації цих понять зумовлена тим, що одні науковці ототожнюють ці терміни, вважаючи їх синонімічними, а інші твердять про відсутність цілковитої ідентичності між ними. Мета розвідки – описати та проаналізувати підходи до розуміння понять *фразеологізм* та *колокація* в лінгвістичних студіях. У процесі дослідження здійснено огляд наукових робіт, присвячених проблемі сполучуваності, фразеологізмів та колокацій. Зроблено висновок про те, що сполучуваність лексичних одиниць належить вивчати на базі корпусів текстів (КТ), оскільки під час побудови тексту значну роль відіграють не традиційно визначені ізольовані лексичні елементи, а регулярно відтворювані синтагматичні структури. У розвідці представлено трактування згаданих вище термінів у лінгвістичних словниках, наукових доробках вітчизняних та зарубіжних учених, узагальнено їхні визначення, простежено критерії розмежування цих понять. Підсумовано, що *фразеологізм* – це сполучення двох та більше слів, лексично неподільна і стійка, семантично цілісна і синтаксично неподільна, відтворювана й ідіоматична конструкція; *колокація* – це звичне асоціювання слова, яке ґрунтується на ймовірності появи тих чи тих комбінацій лексичних одиниць із незначним семантичним навантаженням на відміну від фразеологізму. У сфері корпусної лінгвістики під колокацію розуміють як сполучення слів, що трапляються в тексті частіше поряд, ніж за випадковою вірогідністю окремо. Зазначено, що поняття «колокація» нині широко застосовується в корпусній лінгвістиці, оскільки ці мовні одиниці дуже поширені в лексико-семантичній системі й вживаються за строгими правилами комбінаторики. З'ясовано, що фразеологізмам властива ідіоматичність і метафоричність, тим часом колокації займають проміжну ланку між фразеологізмами і вільними словосполученнями відповідно до їхньої внутрішньої семантичної структури. У дослідженні наведено приклади цих понять на матеріалі корпусу текстів Р. Іванічука. Зауважено, що вивчення мовної палітри письменника за допомогою фразеологізмів та колокацій автора дасть змогу описати лексичний арсенал, властивий його ідіолекту, що, своєю чергою, уможливить ідентифікацію його текстів серед інших.

Ключові слова: сполучуваність, фразеологія, фразеологізм, колокація, корпус текстів, колокат, нод.

Постановка наукової проблеми та її значення. Стрижневими поняттями дослідження є терміни *колокація* і *фразеологізм*. Необхідність диференціації цих понять у сучасному мовознавстві зумовлена тим, що одні науковці ототожнюють ці терміни, вважаючи їх синонімічними, знаходячи більше спільного, ніж відмінного між цими мовними знаками [7; 26]; натомість інші вчені [8; 14; 20; 23; 28; 33] стверджують, що *колокаціям* і *фразеологізмам*